

Formidling af undervisningsforløb og aktiviteter: Aktiviteter til AP

## **Overskrift: Sprog og kultur**

### **Manchet:**

Dette forløb handler om at beskrive den tætte sammenhæng mellem kultur og sprog. Forløbet inviterer eleven til at se verden fra forskellige kulturelle perspektiver og beskriver de forskellige måder verden kan beskrives. Eleven oplever både de nære forskelle inden for et sprog og de mere globale og større forskelle mellem forskellige sprog.

### **Formålstekst**

Formålet med forløbet er, at eleverne lærer at anvende faglig terminologi om sprog og kultur, som beskrevet i de faglige mål. Materialet er henvendt til faget Almen Sprogforståelse på STX og HHX.

## **1. Planlægning/overvejelser**

Forløbet består af en introduktion til sammenhængen mellem sprog og kultur samt indsigt i analyseniveau i forhold til at se sammenhænge mellem sprog og samtidig se forskelle og ligheder. Eleverne kan se den tilhørende video, der introducerer til kernekoncepter.

## **2. Forløbets opbygning**

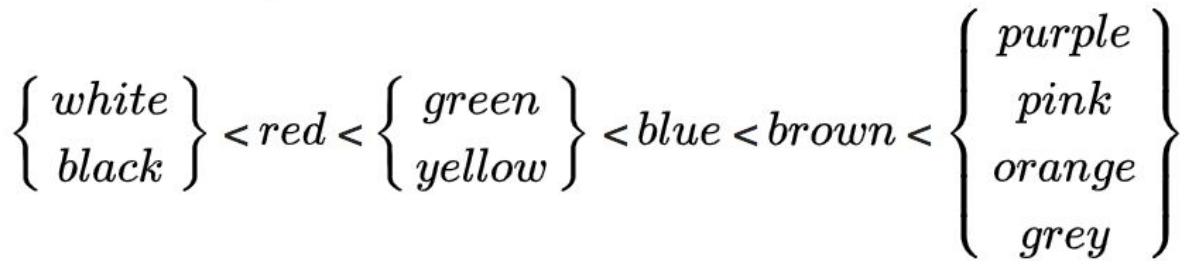
- 1. Eleverne ser video om sprog og kultur**
- 2. Eleverne stiller opklarende spørgsmål omkring sprog og kultur på klassen**
- 3. Eleverne laver nogle af eller alle opgaver som foreslået nedenfor**

### **Introduktion: Find ligheder og forskelle mellem sprogkulturer**

Der er mange begreber, som hænger uløseligt sammen i kulturen og sproget. Herunder finder I nogle aktiviteter med eksempler på forskellene. Hvis vi snakker om begreber som farver eller dyr er det meget forskelligt, hvordan de bliver opfattet hos forskellige sprogbrugere som bor forskellige steder i verden.

### **Aktivitet 1: Tjek farverne**

Sprog har ikke lige mange ord for farver. På dansk er der også farver vi ikke har ord for. For eksempel har vi ikke ord for alle nuancer af blå. Japansk har et selvstændigt ord [indsæt ordet for den blå nuance] som vi vil oversætte med lyseblå, men vi har ikke et selvstændigt ord for det på dansk: det er bare en nuance af begrebet *blå*. Selvom alle sprog ikke har de samme antal ord for farver, er der en rækkefølge i, hvilke farver man har ord for på et sprog:

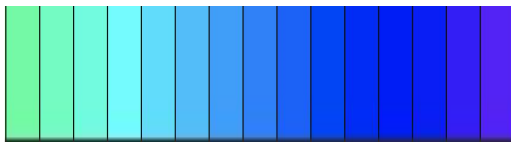


Figur 1: Udviklingen af farvetermer på et sprog (Berlin & Kay 1969)

Figuren ovenfor viser i hvilken rækkefølge sprog tilegner sig farveord (også kaldet *farvetermer*). Hvis de kun har to termer for farver, er det sort (mørkt) og hvidt (lyst). Hvis sproget har en tredje farveterm, vil det være rød, og hvis der kommer en fjerde, er det grøn og gul, osv. På dansk har vi mange farvetermer, men der findes også mange nuancer som vi nok ikke er helt enige om.

### Opgave:

1) Snak om med sidemanden om nedenstående eksempel:



2) Kan I farvetermer for disse forskellige farver? Hvad hedder de? Eller er de alle sammen bare 'blå'? Hvilken en farve ville I kalde prototypisk 'blå'? Er I enige?

3) Sammenlign jeres resultater i plenum på klassen.

### Aktivitet 2: Spatialitet/rumlighed

Måden vi orienterer os på rundt omkring i verden er meget forskellig. I vores del af verden har vi et relativt, kropsorienteret system: vi bruger ordene *højre* og *venstre*. På mange andre sprog har man i stedet et absolut system, der går på kardinalretningerne: man bruger ordene *nord*, *syd*, *øst*, *vest*. Sprogbrugere, der bruger et absolut system, skal derfor ændre deres beskrivelser af ting, alt efter de absolutte retninger. Fx vil de ikke fortælle om deres *højre knæ*, men om det *nordlige* eller *sydlige knæ*, alt efter hvordan de geografisk står placeret i samtalen. Det kræver af sprogbrugerne, at de altid ved hvilken vej der er nord. Med en simpel håndsoprækning på klassen vil man formentlig hurtigt finde ud af, at systemet ikke vil gå på dansk uden en del øvelse.

### Opgave 1: Find stationen

Eleverne skal arbejde sammen i par.

1) Åbn Google Maps og indtast egen position.

2) I skal nu beskrive vejen hen til nærmeste station på kortet, men I må kun bruge et absolut kardinalsystem (altså retningsord som *nord, syd, øst* og *vest*). I må fx ikke sige "gå til venstre" eller "til højre", eller "over" eller "under" i forhold til lokaliteter på kortet.

3) Er det muligt at finde hen til stationen? Og hvorfor er det sværere?

### **Opgave 2: Find byen i Sahara**

Nu ska I finde hen til Buzaymah i sahara-ørkenen og finde hen til byen Tazirbu. Her må de kun bruge vores relative, kropsorienterede system (altså *højre* og *venstre*).

1) Indtast Buzaymah på Google Maps. I skal nu finde hen til byen Tazirbu.

2) I skal nu beskrive vejen fra a til b. I må ikke bruge kardinalretninger, men kun relative begreber (fx *højre, venstre, over, ved siden af, etc.*)

3) Er det muligt? Og hvorfor er det måske umuligt?

4) Diskuter, hvornår er det absolutte system bedst til at finde vej, og hvornår er det smartest at have et kropsorienteret system?

### **Aktivitet 3: Perspektiverende aktivitet: forskelle inden for ét sprog**

Det er ikke kun mellem forskellige lande- og sproggrænser, at vi ser forskellige måder at beskrive og snakke om ting og begreber på. Også inden for ét lands grænser eller ét sprogs grænser kan der være store forskelle mellem kulturer. Også her afspejler sproget disse forskelle. Inden for noget litteratur kalder man de forskellige varianter for -lekter, fx sociolekt eller multietnolekt.

### **Opgave: Ordbrug og din verden**

Som baggrund for en diskussion på klassen skal eleverne samle ord de bruger i forbindelse med en bestemt fritidsinteresse: altså lave en liste med ord, de bruger inden for 'den verden' eller 'praksisfælleskab'. Hvis de fx gamer eller er gode til Fortnite, skal de liste ord som de bruger inden for denne aktivitet (ord for våben, måder at dø på, måder at spille godt/dårligt/flabet). Det kan også være ord inden for en sportsgren, som de dyrker eller er optaget af, eller udtryk man bruger i forbindelse med at være aktiv på snapchat/instagram. På den måde kan eleverne i grupper lave en miniparlør til et bestemt fællesskab, som udenforstående (måske) ikke kender. For at facilitere diskussionen kan eleverne præsentere deres miniparlører for hinanden, og fx overveje, om der er ord, som bliver brugt anderledes end 'normal' brug, og hvorfor?

Pointen i øvelsen er, at ethvert fællesskab - hvad enten det er et helt sprog eller en mindre gruppe af sprogbrugere inden for et sprog - kan have brug for et mere eller mindre rigt ordforråd til at beskrive en del af verden med. Den kulturelle pointe er, at man har flere ord for de områder/ting man taler meget om, og bruger tid på, og at det både gælder mellem sprog og mellem grupper inden for samme sprog.

### **3. Evaluering**

Evalueringen af aktiviteterne kan fint udgøres af en refleksionsøvelse, hvor eleverne får lidt tid (fx 3 minutter) til at reflektere alene over følgende spørgsmål:

- Hvad er det mest interessante, jeg tager med mig fra i dag?
- Kan jeg bruge viden om sammenhængen mellem sprog og kultur til noget (fx i arbejds- eller studiesammenhæng)?

Derefter snakker eleverne (fx 3 minutter) med sidemanden om, hvad de hver især har tænkt, og til sidst opsummeres refleksionen med en diskussion i plenum på klassen.

**Forløbet er lavet af Sprogzonen**